

DOI 10.32782/2224-0926-2022-1-43-10

Оксана Мартиненко
кандидат мистецтвознавства, доцент, доцент кафедри теорії музики,
Львівська національна музична академія ім. М. Лисенка

Богдана Кріль
музикознавиця

«ВИ НОСИТЕ В СОБІ ОСОБЛИВУ ІСКРУ, ІСКРУ УКРАЇНЬСЬКОЇ ДУХОВНОСТІ» (З ЛИСТУВАННЯ ПАВЛА МАЦЕНКА І ЮРІЯ ФІАЛИ)

У статті надано історію листовних взаємин двох яскравих представників української еміграції, а саме: Павла Маценка і Юрія Фіали, яка тривала з 1947 по 1973 рр. Листування осіб за змістом майже повністю пов'язане з особою Юрія Фіали, починаючи з організації його переїзду до Канади. Тексти листів допомагають зануритися у світ двох адресатів. У даному тандемі Павло Маценко переважно зосереджений на вирішенні проблем Юрія Фіали. Та прагнучи допомогти своєму молодшому колезі, він мимоволі подає цінну інформацію, яка стосується його власного життя. Тексти листів викликають зацікавлення як в інформативному плані, так і своєю емоційною складовою, що відіграє тут роль своєрідної дактилоскопії характерів: децю егоцентричний та емоційний, часами екзальтований тон вислову Юрія Фіали і виважена доброзичливість Павла Маценка, його постійна готовність до підтримки.

Ключові слова: листування, Павло Маценко, Юрій Фіала.

Пропонована публікація інспірована ювілейною датою – століттям з дня народження Юрія Фіали (1922–2017), самобутнього, надзвичайно плідного композитора (понад 200 різножанрових творів), який водночас чи не найбільше з композиторів-емігрантів був інтегрований в інонаціональний культурний простір.

Листування двох яскравих представників української еміграції за змістом майже повністю пов'язане з особою Ю. Фіали, починаючи з організації його переїзду до Канади. Саме завдяки Маценку, його посадовим можливостям (секретар Комітету українців Канади) та особистим зв'язкам, молодий композитор осів у Монреалі, де проживав до кінця свого життя. Тут йому вдалося доволі успішно реалізувати свій творчий потенціал не лише як композитора (на момент переїзду з Бельгії він вже був автором доволі численної кількості музичних творів, зокрема, трьох симфоній, трьох фортепіанних концертів та семи фортепіанних сонат), а й як піаніста, органіста, диригента, педагога.

Історія листовних взаємин, за законами жанру, передбачає занурення у світ двох адресатів. У даному тандемі П. Маценко переважно зосереджений на вирішенні проблем Ю. Фіали. Та прагнучи допомогти своєму молодшому колезі, він мимоволі подає цінну інформацію, яка стосується його власного життя.

Тексти листів викликають зацікавлення як в інформативному плані, так і своєю емоційною складовою, що відіграє тут роль своєрідної дактилоскопії характерів: децю егоцентричний та емоційний, часами екзальтований тон вислову Ю. Фіали і виважена доброзичливість П. Маценка, його постійна готовність до підтримки.

***

Матеріали листування зберігаються в Осередку української культури й освіти у Вінніпезі, у фонді Павла Маценка (том 5). Сумарна кількість листів – 44, з них 27 – Ю. Фіали

(25 – рукописи, 2 – машинописи) та 17 – П.Маценка (машинописні копії). Листування охоплює 1947–1973 рр. Опрацювання рукописного тексту листів здійснене Б. Кріль та О. Мартиненко, комп'ютерний набір – Б. Кріль, примітки – О. Мартиненко. Для публікації використано 30 листів, які подаються зі скороченнями.

Оксана Мартиненко

1

Лювен, 30 листопада 1947

Вельмишановний пане Докторе!

Дуже, дуже велику радість зробив мені Ваш любий лист-відповідь!.. Скажу одверто: я зовсім не був певний, що Ви мені відповісте взагалі!.. Певна річ, – Ви перевантажені своєю власною працею, маєте самі досить до ділання, а тут ще відписувати на якісь листи зовсім незнаних людей... А особливо тих, що знов таки лізуть зі своїми проханнями про поміч, уможливлення переїзду до Канади і т. д, і т. п. І не дивлячись ні на що, – Ви відписали мені!.. Ще раз від щирого серця дякую Вам за Вашу увагу!.. [...]

Коли я писав Вам мого попереднього листа, – я зовсім не знав і не думав, що знайду в Вас мого колегу за фахом. Ця річ особливо мене тішить! Вірю в те, що знайду з Вашого боку цілковите розуміння і моральну підтримку. А її мені так часто бракує!.. [...]

Існування в Бельгії для музик-емігрантів, подібних мені, що не хочуть розмінюватися на джаз і халтуру їм подібну, що хочуть зберегти своє творче обличчя і служити вірно певній справі й ідеї, – є дуже, дуже трудне!.. Допомоги мені нема від кого чекати!.. [...]

Я є українець і моє найпочесніше й найсвятіше завдання є служити моєму народові. Це не є пусті слова!.. моє єство, це є я сам. Аж я не творю мою музику для самого себе! Це ж було би найбільшим безглуздям самозакоханого, короткозорого блазня!.. [...]

Ви даєте мені ілюзію надії переїзду до Канади, чи то, вірніше, до З. Д. Америки? Так, це є найбільша моя мрія!.. Я не боюся роботи! Я маю сили й запал! Я знаю чого хочу! Але чи ж здійсниться ця моя мрія? Чи можу я вірити в це? Я Вам щиро дякую за бажання щось зробити в цьому напрямку. Дуже хотів би тільки мати Вашу цілком одверту відповідь: чи ж реальне є це все?.. Чи ж потребує молода й велика країна, як Ваша, людей, подібних мені?.. У всякому разі, привожу мої документально-біографічні дані, що можу підтвердити документально!.. [...]

На цьому кінчатиму. Здоровлю Вас від щирого серця і сподіваюся мати у скорому часі листа від Вас.

Міцно тисну руку, з глибокою пошаною Ваш Юрій Фіала

2

Лювен, 14 березня 1948

Високоповажаний пане Докторе!

Щиро Вам дякую за Вашого листа, що його отримав з тиждень тому. Відписую з певною затримкою, бо був зайнятий підготовкою до власного великого творчого концерту, що його дав вчора у Брюсселі. Це була річ дуже серйозна, коли довелося грати власні композиції перед найдобрішою бельгійською публікою, критикою etc. etc.¹ Концерт пройшов з великим успіхом. Звання українського музики-творця не заплямив! Чекаю на

¹ Концерт сучасної музики в рамках Весняного фестивалю музики. На цьому концерті був виконаний твір Ю.Фіали «Проста музика» для двох фортепіано.

критику у найбільших столичних часописах. Чи цікавив би Ваш часопис² добрий допис з інтерв'ю про цей концерт, що є безперечно цікавим в умовах європейської української еміграції? Відпишіть! Щось відповідного, в разі згоди, zorganizую!.. [...]

Чекаю на Вашу скору відповідь.

Лишаюся з правдивою до Вас пошаною Ваш Юрій Фіала

3

Лювен, 26 квітня 1948

Високоповажаний пане Докторе!

Отримав Вашого офіційного листа-повідомлення про пороблення заходів щодо мого спровадження до Канади. Найщирішу подяку за всі старання дозволю собі скласти як на ім'я Красвої Екзекутиви Українського Національного Об'єднання Канади, так і на Вашу власну адресу!.. Хочу сподіватися, що всі ці старання завершаться успіхом. Молю Всевишнього, щоби не оставив мене!..

Та й сам часу не гаю!.. Праці дуже багато!.. Дав кілька великих концертів, програма яких була складена виключно з моїх власних творів, що їх у більшості я сам і виконував. Критика у найбільших бельгійських часописах – більше ніж прихильна. З українським студенським хором у Лювені, що ним я також керую, зробив кілька виїздів по містах скупчення укр[аїнських] вуглекопів. Концертний сезон завершили у залі слов'янського католицького університету, де дали великий вечір укр[аїнської] пісні й танцю. Успіх був істинно-тріскучий!.. Завтра, 27/IV, дирижую в Брюсселі, в найвідомішій залі «Palais des Beaux Arts» («Палац Красних Мистецтв») камерною оркестрою. Граємо твір Р. Hindemith'а. Концерт – дуже відповідний, від якого багато чого залежить. Вірю в успіх і – працюю, працюю...

Як бачите, дарма по світу не блукаю!.. Українство за мене червоніти не буде!.. А як дасть Бог, переберуся до Вас у Канаду, ще й не те зроблю!.. Сил і запалу ще старче!.. Аби тільки здоров'я було!.. [...]

Ваш лист придав мені трохи сил і енергії. Сподіваюся на можливу допомогу. Чекаю на Вашого докладнішого листа.

Міцно тисну руку і ще багато разів дякую за все.

З пошаною до Вас Ваш Юрій Фіала

4

[Вінніпег], 3 вересня 1948

Високоповажаний Пане Фіала!

[...] Сердечно тішусь Вашим успіхом та бажаю Вам дальшого поступу. Розумію, що Ви дуже обтяжені працею, а все ж я хотів би мати дещо з Вашої хорової творчості, щоб співати з нашим хором. Про інструментальні Ваші твори не згадую, бо немає як їх тут продукувати. Приїдете до Канади, а тоді побачимо, може, дасть Біг, будете тут розбудовувати оркестральне життя. Тим піднесете й українське ім'я.

Маємо повідомлення від Канадійського Уряду, що він післав до своїх представників в Європі, щоб вони переглянули осіб, яких ми хочемо забрати до Канади. Цей лист до них відійшов 26-го серпня. Дуже можливо, що до Вас скоро зголосяться (запросять до Консуляту на медичний огляд та інше) й запитають куди Ви їдете і чому. Ви їдете як

² «Новий шлях» – український тижневик, орган «Українського національного об'єднання (УНО)». З 1930 р. видавався у різних містах Канади, у 1942-1974 рр. – у Вінніпезі. Одним з співредакторів часопису був П.Маценко.

культурний працівник, будете працювати як музика між українцями, а покликайтесь на мене та організацію, яку я заступаю. Я думаю, що Вам треба починати нове життя в Монреалі, в провінції Квебеку. Ви знаєте французьку мову, а то французька провінція й тому зможете зразу увійти в місько-музичне життя. Рекомендую думати про відкриття школи навчання гри на піані. Коли обзнайомитесь з обставинами, зробіть зміни по своїй волі. Інші міста Канади для Вас будуть тяжчі. В Монреалі зголоситесь по приїзді до нашого музики проф. Б. Ковальського,³ а він Вас напевно зорієнтує докладно й з ким треба познайомитись. Запасіться всякими рекомендаціями музичного світу Бельгії. Мені до Монреалю 1.500 миль, але то нічого, ми побачимось. Ще раз Ви починатимете нове життя, в зовсім відмінних від Європи обставинах. Ви будете близько до Нью-Йорку. Коли зможете працювати для українців – гаразд, там побачите. Важко тільки дістатись.

Прошу роздумати над цими проблемами й остаточно рішитись. Напишіть зразу до мене та на подану адресу проф. Ковальського. Глибоко переконаний, що Ви собі дасте раду й будете почуватись добре, а я того Вам щиро бажаю. Будьте здорові й майте щастя.

З пошаною до Вас Павло Маценко

5

Лювен, 17 вересня 1948

Високоповажаний пане Маценко!

Ваш останній лист зворушив мене до глибини душі!.. Ви, стороння особа, що мене зовсім не знає; Ви маючи стільки своєї власної роботи; Ви, людина так би мовити, зовсім іншого світу, – Ви не забуваєте про мене! Виринаючи хвилини від Вашої власної роботи, Ви все таки думаєте про мене, піклуєтесь мною... Чи ж вистачать усі мої словесні подяки? І чи потрібні вони власне Вам?..

Я згубив усяку надію виїхати до Канади!.. Вірю у Вашу добру волю й бажання мені допомогти, та не вірю у добру волю канадійського уряду!.. [...]

Багато працюю. Створив багато нового. Частинно прийнято до виконання на радіо, частинно виконуватиметься в різних концертах. Лише доходу з того – ніякого!.. З чого жити – проблема!.. До Різдва мушу десь подітися, або кинути всяку музику і йти до копальні вугілля. Іншої роботи для українців у Бельгії немає!.. Речі досить сумні!.. Та нічого не вдієш!.. Життя є життя!..

Роблю старання на виїзд до Аргентини. Що робитиму сам не знаю!.. Сподіваюсь, що продовжуватиму працювати за фахом⁴. [...]

Міцно тисну руку! Зі щирою пошаною, Ваш Юрій Фіала

6

[Вінніпег], 24 вересня 1948 Високоповажаний Пане Фіала!

Дістав Вашого листа з 17.9.48 і він мене занепокоїв. Ви звете мене «сторонньою особою», що, мовляв, чомусь займається Вашою долею. Чуються у Ваших рядках листа нотки зневір'я, що Ви згубили надію виїхати, тощо.

Дорогий, молодий Друже, мені довелось за своє емігрантське життя, аж до 39 року мого життя тільки шалено битись за кожний крок. Я не мав з собою, коли попав за кордон, нічого, крім білизни, бо лежав тяжко слабкий і таким мене кинули на пароплав...

³ Богдан Ковальський – член Українського національного об'єднання в Канаді (УНО) – суспільно-політичної організації, яка виникла на початку 1930-х рр. з ініціативи ОУН (А. Мельника).

⁴ В Аргентині на той час перебував батько Ю. Фіали.

Коли почав далі вчитись, я не міг дістати навіть посвідки, що я колись був в гімназії. Довелось знову сідати й робити за гімназію і. т. д... Було уразливо, голодно й тяжко. Та біда з ним, все минулось, все переміг. І коли я читав Ваші спогади⁵ та Ваші мандри, я в тому відчув щось близького і дорогого й тому відразу Ви стали мені співбратом, дарма, що я міг би бути Вашим батьком, коли мати в увазі мої роки. До того ж Ви музика і, слава Богу, ллється у Ваших жилах рвучка й сильна кров нашого народу, що годує здібний мозок. Навіть, признаюсь, не ваша велика талановитість, як про те свідчить А. Ольховський⁶, мене примусила до Вас писати, а якраз ота послідовність та посвята до народу та мистецтва. Зрозуміло, що я коли довідався про ваші успіхи на полі композиції і др. – я ще більше тішився.

Я, Ви – мільйони нас, відали своє життя й душу для нашої найсвятішої ідеї, що носить таке чудове жовто-блакитне одіння для України. Хай навіть вона абстракція, але вона наша. Хай ми невдячні, невдахи, розбиті, але в тому й великість, бо, як видно, у нас заглибоко вкорінилось почуття вартости одиниці, розуміння волі й любови до ясного й вільного сонця. Буде час і ми з'єднаємось в одному пориві, але той порив хтось мусить приготувати. І це якраз завдання для найздібніших, також і для Вас. Тому й вірю я у Ваше покликання, тому і є Ви для мене своєю, не сторонньою людиною, тому й щиро бажаю Вам успіху, тішусь ним, немов своїм, і бажаю бачити Вас у вільній країні. Тут також треба буде засукати рукави й перебороти багато. Та що ж, то життя. Треба до нього йти з усмішкою, «кіп смайлінг»⁷ кажуть англійці.

Просимо Вас вірити, що ми хочемо Вас бачити в Канаді і уряд погодився Вас прийняти, але повинен перевірити Ваше здоров'я, так воно є. А Ви тримайтесь! Проф. Б. Ковальський погодився стати Вам в пригоді. До побачення в Канаді!

З пошаною П. Маценко

7

Лювен, 29 вересня 1948

Дорогий пане Докторе!

Ви написали мені листа, по отриманні котрого я відчув себе як побитий пес. Дійсно: чи ж маю я об'єктивні права киснути і жалітися, коли десятки тисяч моїх земляків перебувають в умовинах набагато гірших за мене?.. Чи маю я право скаржитися на щось, якщо існують на світі люди, як Ви? Так, мене Ви знаєте лише з листів та часописів і Ви не мали нагоди пізнати мене особисто і зблизька познайомитись з моєю роботою і творчістю. Та Ви вірите мені, ставитесь до мене настільки по-людському, що я не знаходжу слів і виразів подяки!..

Ваш останній лист прийшов одночасно з повідомленням канадійського консульату в Бельгії про отримання дозволу на мій переїзд до Канади. Як Ви самі розумієте, ця справа дуже серйозна. Я просив би Вас дуже, по мірі можливостей, дати мені максимум даних про можливості мого існування і праці в Канаді. [...]

Дозволю собі переслати Вам один з моїх творів для ф-на, написаний для дітей.

⁵ Осередок української культури й освіти у Вінніпезі, фонд П. Маценка, том 5: Ю. Фіала. Мої спомини (рук.).

⁶ Андрій Ольховський (1899-1969) – музикознавець, композитор, педагог. Ю. Фіала був його учнем у роки навчання в Київській консерваторії. Автор ряду публікацій у зарубіжній пресі, в яких високо оцінював творчість Фіали.

⁷ Keep smiling (англ.) – продовжуйте усміхатись.

У Бельгії цю музику люблять і грають. Написана «Сюїта»,⁸ як Ви самі бачите, на укр[аїнські] народні теми. Певна річ, музика призначення педагогічного і має інтерес лише як інструктивний репертуар. Бельгійська критика зустріла її дуже позитивно. Сподіваюся, що і у Вас, за океаном, її полюблять і гідно оцінять. В разі потреби, може Вам переслати бульшу кількість примірників. [...]

Міцну тисну руку! Зі щирим поважанням Ваш Юрій Фіала

8

Вінніпег, 6 жовтня 1948

Дорогий Пане Фіяла!

Дістав я Вашого листа з 29.9. ц. р. Він мене надзвичайно потішив. Почув в ньому нотки віри в себе й будучність. Це гарно, бо й чого нам, українцям, тратити ґрунт під ногами, коли там, як Ви пишете багато гірше...

[...] В Монреалі, я розумію, Вам відразу треба буде кинутись в музичні кола французькі. Познайомитись з ними й пробувати дістатись до них на фахову працю (музичну). Для цього Ви потребуватимете рекомендацій у французькій мові від Ваших критиків і обожателів в Бельгії та свідоцтва музичних науковців. Коли рішите що іншого, робіть. Може навіть, щоб бути зовсім собою й незалежним, можна поспробувати давати лекції гри на клявірі. Треба влаштуватись, щоб жити, а потім розвивитись навколо і йти вперед. Від Монреалу дуже близько НьюЙорк. Може проф. Б. Ковальський, що знає Монреал, думає інак, а я так, він Вам про те скаже.

Сердечно Вам вдячний за «Сюїту» для маленьких. Мені вона дуже подобається і треба б було її розповсюдити в Канаді. Щоб воно було більш успішним, пришліть, коли маєте рецензію на неї бельгійців, а її подам до преси, а тоді було б легко й продавати. [...] Щасти Вам Боже всього доброго!

З правдивою пошаною Павло Маценко

9

Лювен, 24 жовтня 1948

Дорогий пане Маценко!

[...] Вийшла з друку, накладом Укр[аїнського] Видавництва Мулькевича, невелика книжечка про мене Вальтера Бімеля, в перекладі на укр[аїнську] мову, під назвою: «Юрій Фіала та проблеми сучасної музики».⁹ Написана дуже просто й популярно. Якщо Вас цікавитиме – надішлю й Вам пару примірників. Тут, у Бельгії, книжечка зробила виключно позитивне вражіння!..

Вам подобалась «Сюїта»? Якщо бажаєте – матимете й на неї добру критику. Тут її теж полюбили й оцінили...

На цьому кінчатиму. Чекаю від Вас швидкої відповіді.

Міцно тисну руку!

Щиро Ваш Юрій Фіала

⁸ «Маленька українська сюїта для маленьких». Твір складається з п'яти п'єс з підписаними назвами використаних в них пісень: 1. Прийди, прийди, сонечко. 2. Галя по садочку ходила. 3. Зайчику, зайчику! 4. Десь тут була подоляночка. 5. Танок.

⁹ В. Бімель. Юрій Фіала та проблеми сучасної музики. – Малін: Українське Видавництво в Бельгії К. Мулькевич, 1948. – 24 с.

10

Монреаль, 29 січня 1949

Високоповажаний пане Докторе!

Пробачте, що пишу олівцем! Та наразі, не маю під рукою більш відповідного «писала». Повідомляю Вас, що 24-го ввечері прибув до Монреалю. На двірці мене зустріли пп. Довгань¹⁰ і проф. Ковальський. Вони про мене дбають і про мене піклуються. Чудові люди! Не знаю, як і чим зможу їм віддячитися!.. З ними зразу знайшов спільну мову і взагалі не уявляю собі, щоби з ними хтось тієї мови не знайшов! Мабуть, вже, як дуже не хотітиме!..

Наразі трохи відпочиваю по Європі й подорожі. Подорож мав не злу, але втома все ще відчувається. Ходжу по місту, дихаю канадійським повітрям і придивляюся до людей, прислухаюся до їх мови. Моя французька мені багато допомагає, але засів за англійську і мушу її якнайскорше опанувати!.. Справа йде досить успішно.

З часом маю надію «зачіпитись» за радіо – Монреаль. Це все з допомогою п. Довганя. Якщо справа піде успішно – зразу нав'яжу зв'язки з музичним тутешнім світом. Ще не маю до диспозиції фортепіана, але сподіваюся, що скоро його матиму. Тоді все буде простіше...

Не буду на цей раз Вам багато писати, бо, власне, ще нема чого писати. Про всі новини буду тримати Вас у курсі справ. Також, не гублю надії, що матиму нагоду Вас побачити і заізнатися особисто. Щиро б собі того бажав!..

В очікуванні Вашої скорої відповіді, міцно тисну руку!..

Щиро Ваш Юрій Фіяла

11

Вінніпег, 31 січня 1949

Дорогий Пане Фіяла!

Нарешті можу Вас привітати на нашій вільній землі! (Не дивуйтесь, я канадієць, натуралізований). Полюбив я цю гарну землю з її чудовою сценерією. Тут є все: Сибір і краса нашого півдня, безліч великанських озер з солодкою водою, водоспади, прерії, ліси півночі й півдня, розкішні гори Бритійської Колюмбії і великанські простори... Є де розгулятися! Ви в серці французького життя Канади. Там є добрі університети й сам Монреал дещо виглядає по-європейському.

Бажаю Вам успіху в праці, а я певний, що наші милі друзі, панове Ковальський і Довгань, стануть Вам в пригоді. Вони на правду прегарні люди, я їх сам дуже шаную й люблю. Вони знають Канаду та різні вимоги й Ви нічого не стратите, коли будете з ними в приязних відносинах.

Про Вас нічого не писав до преси, а це тому, що наш президент рахує поки завчасним, бо ще не всі приїхали з Європи, що ми їх випикуємо. Кожне подання до преси дає їжу тутешнім ворогам (особливо комуністам), щоб бити на сполох перед громадянством, що мовляв уряд спроваджує чи дозволяє їхати до Канади «фашистам»... Я маю про Вас досить інформації і як тільки буде догідно – негайно напишу.

Спроваджує певну кількість інтелектуалів Українське Національне Об'єднання, що централю має у Вінніпегу, а президент його інж[енер] В[олодимир] Коссар. Ви приїхали також, як один із тих людей. Про це ми нікому не говоримо, а тільки робимо. Я подав був тоді Ваше ім'я і його внесли в список і, слава Богу, Ви вже з нами. Вибачте, коли посмію просити Вас написати листа до Українського Національного Об'єднання з повідомленням про Ваш приїзд та висловіть скромну подяку. Це потрібно для інформації

¹⁰Євген Довгань – член УНО в Канаді.

та документації діяльності організації для з'їздів та будучого. Це, очевидно, Вас, як людину, нічим не обтяжить.

Наш тутешній піаніст-композитор п. Іван Мельник (роджений в Канаді) надзвичайно зацікавився Вами й хотів би мати зразки Вашої творчості. Він добре знає головного директора Муз[ичної] консерваторії в Торонті та інших визначних музик в Канаді. Сам є поважним музикою й поступовою людиною. Це подаю для Вашої інформації, щоб Ви щось знали про нього, як він напише.

Сподіваюсь весною цього року бути в Монреалі й тоді познайомимось особисто.

Будьте здорові, щасливі, хай Вам доріжка буде без тернів.

Відданий Вам Павло Маценко

12

Монреаль, 2 лютого 1949

Дорогий пане Докторе!

Щиро дякую Вам за Вашого сердечного листа!.. Дякую за все, що Ви для мене зробили фактично, так мало про мене знаючи, але мені вірячи й рахуючися зі мною. Смію Вас завірити, що червоніти за мене Вам не доведеться!.. Життя я вже трохи знаю, до боротьби з ним звик і його не боюся! А ще маючи всесторонню підтримку таких людей, як Ви, пп. Довгань і Ковальський, я певний, що раду собі дам і життя не буде для мене труднішим, ніж у Європі. Зрозуміла річ, що треба буде, як уже бачу, змінити деякі принципи й настанови у власній роботі та творчості. Нова країна, нові люди та обставини змушують до того. Ну, та не вперше вже!.. Ходить не так про капітуляційні уступки комусь чи чомусь, як про розширення кола діянь. Це не просто і вимагатиме досить великого труду і праці. Та й до цього не звикати!..

Впораємось з Божою поміччю!.. [...]

Дуже цікаво було би заізнатися з п. Іваном Мельником, про якого Ви згадували у Вашім листі. Самі розумієте, що контакти з такими особами, як він – необхідні для мене!.. Шкода, що не маю його адреси!.. Та сподіваюся, що Ви дасте йому мою і я матиму приємність нав'язати з ним хоч би поштовий зв'язок.

Дуже тішуся з будучої нагоди заізнатися з Вами особисто навесні цього року в Монреалі. До моменту ж нашої зустрічі просив би Вашого дозволу Вам час від часу писати і був би Вам дуже вдячним за всі Ваші відповіді.

Ще багато разів за все дякую і міцно тисну руку! Щиро Ваш Юрій Фіала

13

Монреаль, 28 лютого 1949

Дорогий пане Докторе!

[...] Дозволю собі звернутися до Вас за порадою і допомогою, а саме: що після Вас можна зробити, щоби перетягти до Канади відомого вже Вам проф. Ольхівського з жінкою і сином?.. Ви самі добре розумієте вартість цієї людини для нас, а, особливо, для української музики. Порадьте, зробіть щось! Бо я наразі не є ще в силі взяти все на себе. А цю людину мусімо мати в Канаді! Йому в Німеччині дуже зле!.. Дуже прошу Вас поставитися до цієї справи дуже серйозно й уважно. В разі потреби, можу вислати Вам його анкетні дані (разом з родиною). Я все маю. Не гнівайтесь на мене за це прохання і зрозумійте мене. Це є занадто вартісна людина, щоби його лишити напризволяще. А допомогти йому – нікому!.. Дуже Вам був би вдячний за скору відповідь. Зістаю зі щирим поважанням і подякою згори за все.

Щиро Ваш Юрій Фіала

14

Монреаль, 3 березня 1949

ВПоважаний Пане!

Дякую Вам дуже за Вашого листа. Листи мене радують, та наші обставини того роду, що не можемо бути зовсім точними щодо відповідей. Це Ви напевно зрозумієте, коли подумаете, що в Осередку я працюю один, а крім того маю багато й інших зобов'язань і то різного характеру. [...]

Щодо проф. Ольхівського. Дуже тяжко щось зробити доброго, але я не відмовляюсь, може вдасться – пришліть анкетні дані. Майте також в увазі одну річ – що він буде робити. Дивіться на це зовсім реально й напишіть мені про це.

Щастя Вам Боже на все добре!

З належною до Вас пошаною Павло Маценко

15

Монреаль, 9 березня 1949

Високоповажаний пане Докторе!

[...] Проф. Ольхівського я дуже хотів би мати в Канаді. Це є виключна людина, що годиться на все, аби вискочити з Німеччини. За себе самого так не просив, як за нього прошу: зробіть все можливе!.. Як би ж я був у стані – сам зробив би!.. Та ж не можу ще!.. Не гнівайтесь на мене за це все! Але я цього чоловіка занадто добре знаю і ціную!..

Щиро Ваш Юрій Фіяла

16

Вінніпег, 11 березня 1949

Високоповажаний Пане Фіяла!

[...] Щодо проф. Ольхівського поки не можу нічого сказати, але роблю, що можу. Був вже у кількох осіб та установах і говорив про те. Дасть Біг все буде добре. Писав я про те й до п. Довганя, хоч обтяжувати його я вже боюсь.¹¹ Хай Вам буде добре й радісно жити та мати працю, яка давала б Вам право працювати коло творів. [...]

Відданий Вам П. Маценко

17

Монреаль, 3 червня 1949

Високоповажаний пане Докторе!

[...] Дуже хотів би Вас зустріти особисто й добре поговорити. Тем – безліч... Сподіваюсь, що з часом, як будете на курсах у Торонті – зустрінемося. Я б собі того щиро бажав...

Відбув і я свій «Весняний Концерт» з хором Городовенка¹², 29-го травня. Пройшов він, здається, не зле (морально). З боку матеріального бачу, що з концертрової діяльності проіснувати навряд чи зможу!.. Радіо – теж не рішення проблеми – справа випадкова і нерегулярна. Учні – треба їх «вимацати». Наші «земляки», на жаль, занадто мало

¹¹ Як подають біографічні відомості, А. Ольховський незабаром емігрував до США, 10 червня 1949 р. [А. Ольховський. Нарис історії української музики – Київ: Музична Україна, 2003. – С. 25]

¹² Нестор Городовенко (1885-1964) – хоровий диригент. Керівник капели «Думка». Після Другої світової війни емігрував до Німеччини, а потім до Канади. Керівник українського хору в Монреалі.

цікавляться справжнім мистецтвом. А з канадійцями треба увійти у близький контакт – це не робиться так скоро!.. Як то воно все виглядатиме – невідомо!..

Ну, та про це все думати – голова пухне!.. Сів, з горя, та «царапаю» симфоніету для малого складу оркестри. Може щось з того і вийде путнього... Відносно Вашої малої завваги щодо «Веснянок» на ф'ян з хором, – на жаль, не думаю, щоби Ваш «Мун'ївський»¹³ хор у Вінніпегу їх подужав!.. Досить складні!.. А, крім всього сольова фортеп'янова партія – більш, ніж складна. Не знаю, якого піаніста треба, щоб її «вгриз». Не певний, чи я сам би її заграв як слід!.. Накрутив «Вищий пільотаж!..»

На цьому кінчатиму. Сподіваюсь, що на цей лист Ви відповісте скорше. Привіти від п.п. Довганя і Ковальського. Щиро Ваш Юрій Фіала

18

Монреаль, 26 вересня 1949

Дорогий Пане Докторе!

[...] Все частіше встидаюся за себе й за те, що я звуся так само українцем. Та який вихід?.. Стати мурином, або китаєм – не зможу!.. Все одно ніхто не повірить... А співати сопраном, та ще й колоратурою – трудно... Голос не той!.. [...] Моя «геніяльна» музика так само потрібна, як ракові крила... [...]

Міцно тисну руку!... Щиро Ваш Юрій Фіала

19

Вінніпег, 28 вересня 1949

Дорогий Пане Фіала!

[...] нас, як ті атоми, розкидано гірше, як колись «вибраний нарід» по світі. Нам дійсно сумно й сутужно й тому розумію Вас глибоко й щирим серцем уболіваю, але не жалую. Цього слова не люблю. Хочу тільки сказати Вам, що мені, старому горобцеві, ласкава «хвортуна» вже стільки накакала, що не може вже мене нічим здивувати. Та все ж Ви ще молоді (відносно!) на полі дії емігрантського життя і через те мені особливо прикро довідатись про чергову й дошкульну для Вас невдачу.

Не розписуюсь про те багато. Хочу тільки Вам признатись, що я весь час моєї праці в Канаді почуваюсь, немов би я стою перед новим життям, яке треба розпочинати. Немає певності ніколи. Я ще не тямлю часу, коли б я був певний, що дістану запрацьований гріш... То й що ж, треба жити й треба тяжко й без просвітку працювати. Мурином я також не міг стати й зовсім Вас розумію, бо як можна вискочити із власної шкіри?! Знаю, що про те Ви написали під впливом гіркої хвилини, але, сто крат але! Я дуже вірю й дуже певний у Вашу велику живучість, сприт, розум, уміння знайтися в різних обставинах та твердість волі. І Ви переборете все й вийдете на широкі й ясні води. Може Вам буде тяжко пливти, але будете звитяжно це робити. В цьому я певний, таким Вас пізнав, навчився шанувати й вірити. Ви за пару побачень зі мною стали для мене немов старий, старий приятель. А я тяжко сходжусь з людьми. Мені імпонують люди тверді й майстри до тяжкої й побідної праці. Про Ваш талант не маю чого говорити, Ви його маєте і він у певних руках. [...]

Моя дружина вітає Вас і говорить – «кип смайлінг»! Бажає витривалості, а я також та тисну Вашу руку! Щастя Вам Боже, привіт друзям.

Ваш Павло Маценко

¹³ МУН (Молоді українські націоналісти) – молодіжна організація, створена 1933 р. у США та Канаді під ідейним впливом ОУН. У Канаді МУН увійшла до складу Українського національного об'єднання (УНО). П.Маценко був засновником і диригентом хору МУН.

20

Монреаль, 4 вересня 1952

Високоповажаний Пане Докторе!

Вас, напевно, здивує, що по довгій мовчанці я знову пишу до Вас. [...] Чому так сталося? Багато було на то причин. І найголовніші – в мені самому. Ані проти Вас особисто, ані проти когось іншого я не мав нічого! Огірчення відчував лише й тільки супроти самого себе. У двох словах того всього не витлумачити! Колись може, при нагоді, поговоримо – все буде sane¹⁴.

Отже: все ще на цій грішній землі існують: навіть, трохи займаюся музикою. Якою – то вже інша справа, але все годен заробити на кавалок хліба.

Багато, дуже багато за цей час пережив і зрозумів, і багато чого боліло й переболіло, а наразі – все жаль. Такось увійшло в свої рейки ... Канада – чудова країна і шкода, що не привелось прибути сюди якихось десять років тому! Не губив би марно часу на всякі симфонії й сонати, а займався б тим дійсно корисним! Не даром говорить відоме американське прислів'я: «Не роби те, що любиш, а люби те, що робиш». Ось дійсно мудрі слова!

Був би радий мати від Вас пару слів, при нагоді – нацарапайте щось, буду щиро радий.
Міцно тисну руку! Ваш Юрій Фіала

21

Вінніпег, 8 вересня 1952

Високоповажаний Пане Маестро!

[...] Не розпитую Вас про причини мовчання, бо розумію Вас мабуть цілковито. Канада чудова країна, але тут стало треба зводити бій за життя. Це знаю по собі вже довгі роки. Жити тут добре різним технікам, купцям та багатіям, а інші люди не знають про завтра. Шкода про це писати. Мені щороку доводиться думати – а що завтра?

Глибоко тішусь, що знаходите час і для музики. Її не можна лишити, бо ж що робити, це найбільш згубна й солодка красуня. Раз вона дістанеться до серця, а ще й до мозку, вороття немає. І дай Боже, щоб та красуня Вас полонила назавжди, і щоб ніякі спокуси Вас не звели на інші манівці. Може глузливо усміхаєтесь? Це вільно кожному. А я тішусь Вашим відгуком і бажаю Вам всього доброго. Як знайдете час, охоту, а може й потребу – пишіть. Буду радіти Вашими досяганнями і неухильно вірити у Ваше світле майбутнє. Перед Вами життя – ви молоді й сильні. Дякую за милі думки в листі й за мудру американську приповідку. Вона мудра та мабуть не для багатьох із нас!

Щиро Вас здоровлю, Ваш П. Маценко

22

Монреаль, 22 травня 1958

Високоповажаний Пане Докторе!

Вас напевно здивує цей лист!.. Скажете: по стількох роках, нарешті обізвався... Мабуть таки чогось хоче або чогось потребує!... Чи не так?..

І так – і ні! Так, бо хочу поділитися з Вами доброю новиною та запитати Вашої думки з приводу неї. Ні, бо такі вже від довшого часу чекав на відповідну можливість пов'язати перервану багато років тому переписку з Вами. Ця можливість тепер є – ось і пишу!..

¹⁴ Sane (англ.) – букв. розсудливо. У даному контексті використовується як заміна окремого вислову: в рамках здорового глузду.

Справа в тому, що В.М.І. [Вищий музичний інститут] в Торонті видало дві невеликі фортепіанові п'єси для дітей¹⁵ що їх я «нацарапав» так собі «на жарт» поміж працею над більш серйозними речами. Це є перші мої твори, видані в Канаді. Зрозуміло, що це є тільки дитяча педагогічна музика та що мистецька вартість її досить умовна. Але саме педагогічної музики бракує та саме на неї є попит. Тому й видали. [...]

Сподіваюсь, що Вас це все не обтяжить, і Ви знайдете вільну хвилину для всього цього. Дуже цікавий був би взагалі почути від Вас та відновити хоч поштові зв'язки. Щирі привітання дружині!..

Щиро Ваш Юрій Фіяла

23

Вінніпег, 4 червня 1958

Дорогий пане Фіяла!

Мабуть Ви й не думали, що Ваш лист принесе мені очікувану приємність. Дарма, що Ви відкликнулись «по стількох роках»... Звичайно так буває, що людина найскоріше напише при потребі. І добре, що потреба була. Був час, коли я писав до Вас і листи вертались. Тому й перестав писати.

Дістав і Ваші твори на піано сольо. Вразив приємно в першу чергу вигляд обкладинок. Гарно зроблено. Потім подивився в середину. Зміст і спосіб укладу Ваших творів мене просто захопив. Вони обидва цінні, але я особливо «прилип» до Колискової. Чудово! Зокрема мене тішить в ній українська духовність, зовсім пісенно-народного типу. В ній відчувається для мене, наприклад, вживаний у нашій церковній музиці спадний тетрахорд (перший двотакт), а той тетрахорд також популярний і в народній пісні. Недаром Асаф'єв пише, що Бортнянський і його час своєю духовністю відбився на творах навіть «кучкі», а також і Чайковського. Це мова про впливи українського канту. Той двотакт має в собі природу звучання з «Помилуй мя Боже...» та великопостових ірмосів Бортнянського «Помощник та покровитель». Теж знайдемо це і в записах П. Демущького («Ліра та її мотиви»).

Отже, та старовинна звуковість свідомо чи несвідомо знайшла вияв у Вашому творі. Твір прозорий, чіткий і повний отого «проломлення» світовідчужання дитини, коли ми про це можемо говорити.

Я думаю написати про твори до преси, але пізніше, бо тепер «пакую» свої манатки й позавтра переїжджаю на нову працю аж до Едмонтону. Про Ваші твори повідомив добрих наших педагогів. Буду й далі їх пропагувати. Читав, що Ви тепер стали органістом. Дуже добре і вітаю Вас. Хай Вам Біг помагає. Тепер маю Вашу адресу і тому напишу пізніше.

Ваш П. Маценко

24

Монреаль, 29 червня 1958

Дорогий Пане Докторе!

Дякую за Вашого милого листа. [...] Дуже радий, що моя невеличка музика Вам сподобалась. Підкреслюю знову, що ця музика не має жодних претензій та що написана вона «між ділом», так, майже випадково. Так само вийшло і з її виданням: справа майже неочікувана. Аж, якщо ця музика користуватиметься певною популярністю та нею

¹⁵ «Танець» – для фортепіано в 4 руки (Тема побудована на інтонаціях українського танку-пісні «Метелиця»). «Колискова» – для фортепіано.

люди зацікавляться – є надія на видання чогось більш серйозного. А це вже може бути справою цілковито серйозною!.. Власне тому був би дуже вдячний, якби Ви цю музику по можливості пропагували, особливо, якщо вона Вам припала до смаку!.. [...]

Щирі вітання дружині! Міцно тисну руку!

Ваш Юрій Фіяла

25

Монреаль, 21 січня 1967

Дорогий Пане Маценко!

Щиро дякую за Вашого листа!.. Дякую, що не забуваєте, та хоч раз на 15 років (!?!) знайшли можливість написати. Добре, що маєте нагоду хоч чимсь допомогти українцям на Заході та що якось тримаєтесь загалу.

На жаль, про себе такого ж самого сказати назагал не могу: українцям моя робота так само потрібна, як болячка на м'якому місці (пробачте на слові), а те, що я пишу, їм зовсім незрозуміле! Важко винити загал, бо, зрештою, я – один, а українців – переважна більшість. Провина, очевидно, моя особиста! Якщо ж триматися принципу, то трудно виправдати чотого, який не тримає ноги з цілою чотою – зрозумієте самі, що моє положення незавидне!.. Особливо, якщо розходиться про канадських українців...

Найгірше, що писати іншою мовою крім тої, яку я вживаю, не могу!.. Зрозуміло, що я говорю про мову музичну: – виробив певний стиль, певну форму вислову ідей. Ця форма – персональна, над якою, мені здається, варто було б подумати тим, хто взагалі має голову на плечах. Є й такі люди, але їх – одиниці!.. Мені завжди хотілося сподіватися, що до останньої категорії належить і д-р Маценко – радий, що таки не помилився!.. Не думайте, що мені потрібні порожні компліменти або поверхові похвали – зовсім ні! Але, якщо з тисячі знайдеться хоч одна особа, якій моя музика щось скаже – і то добре!.. Певний, що і цього разу Ви мене зрозумієте!..

Майбутнє, як і минуле, досить туманне: минають роки, вилазить волосся на голові, зменшується запал, тануть сили!.. Сподіваюсь, що перед тим, як «віддам дуба», ще зможу щось вартісного написати, але – Всевишній тому «воля»!.. Якщо допоможете – о.к., якщо ні – ...

Пишіть, не забувайте!..

Щиро Ваш Юрій Фіяла

26

Роблін, 2 лютого 1967

Дорогий Маестро, Пане Фіяла!

[...] Іронізуєте з мене, що хоч раз на 15 років знайшов можливість і таки написав. То правда. Виправдовувань не шукаю, причин було багато, а вони Вам нічого не дадуть. [...] Я тепер так далеко від життя, що аж прикро признатись. Взагалі й Вінніпег не дуже поспішає з життям, а все ж там приїзять добрі артисти, симфонічні оркестри, є там і своя симфонічна оркестра, є музичний відділ в університеті. А я живу, бо ж треба жити, 265 миль від Вінніпегу й навчаю молодь примітивного церковного співу, який мушу також примітивно опрацьовувати – для них і то великість! Навчаю в оточенні 119 миль різні хори, а також навчаю молодь і української мови. Весь мій час пропадає в переписуванні для хорів музики, а того так багато, що не маю часу подумати про щось інше. Врешті я вже звик і не шкодувати. Вже не час мені стрибати.

Та до Вашого листа. Пишете Ви дуже образно про те, як то українцям потрібна Ваша робота. Це правда і також неправда. [...] Мені здається – і так воно було завжди – що тією «неувагою» загалу годі перейматись. Що ж би то був за творець, коли він іде за

смаками маси! Тому й зрозуміло, що було б непростим гріхом і самостратою, коли б творець не вживав своєї мови, свого певного стилю й форми вислову ідей. Про що Ви пишете? Що Вас не розуміє випадкове оточення, а хіба не новина? Та ж і самі музики дуже часто не розуміють свого колеги! Правда, що часом це буває через заздрість (Римський-Корсаков не терпів творів Чайковського, так свідчить Стравінський), інколи через різність відчужань, страх, за, мовляв, нерушимі канони муз[ичної] форми і др. Та в результаті сильна особистість проломлює леди, творить нові форми, способи виразів і веде за собою слухаючі й потокаючі маси.

Я розумію Ваші переживання і навіть Ваші побажання, але, дорогий Маестро, де ж ми можемо вслухатись у Ваші музичні міркування, щоб зрозуміти оте нове, Ваше? Де в першу чергу засоби до того: коло виконавців (оркестранти, піяністи, співаки, музикознавці) і хоч яка будь тямляча маса слухачів? Це дійсно майже трагедія, але кажу «майже» тому, що так було і з більшістю людей, яким судилось іти вперед і тягнути за собою, навіть як в революцію говорилось, «огалтелей» народ.

Через те я, як та сніжинка, страчена на великанських просторах Канади, смію сказати таке: Ви особистість, Вам призначено сказати у Вашій галузі щось нове, неповторне і своє духово. Ви, на мою думку, попри всі обтяження зійдете на Олимп музичного мислення й подиктуєте своїми працями лінвому світові. Мало цього – Ви носите в собі особливу іскру, іскру української духовости, яка мусить розгорітись і полонити світ. Хіба ж треба говорити й писати – «це українська музика»? Вона, та музика, своєю новиною, формою, висловом і всім, що заховане в ній говоритиме – так говорить українська душа! І коли це все мати на увазі, чи можна і варто думати про загал, який не розуміє Вас?!

Так, кожному хочеться знати й чути про свою роботу добре, що його праця сприймальна, зрозуміла, а чи не веде це до спрощення? Сприймальні люди часом небезпечні, що своїм «так» присипляють гостроту дальшого мислення. Та вже досить. То мої думки, що викликав Ваш лист.

А життя, як минуле так і майбутнє, як пишете – туманне. Шкода тільки буває, коли людина тратить запал, а волосся? Хай вилазить, менше буде турботи за зачіску. [...]

Відданий Вам Павло Маценко

27

Вінніпег, 27 грудня 1972 р.

Щасливого Нового Року! Дорогий Маестро – Пане Фіяла!

Під час розмов з Вами у Вінніпезі я пообіцяв надіслати Вам фотостат з «Догматиків» із старого Ірмолюю 1682 року, рукописного. Цей збірник – Ірмолюю був у бібліотеці Митроп[олита] Іларіона,¹⁶ а тепер (по його смерті) він належить до бібліотеки Колегії св. Андрія у Вінніпезі, де я навчаю богословів. Я попробував робити фотостат і з того нічого не вийшло. Книга застара й поблідла так, що годі «насилувати» машину і я, щоб виконати свою обіцянку, сів за роботу й переписав всі догматики. З цим і посилаю їх, 8 листів. Переписав я точно, затримуючи навіть старий текст.

Цьому Ірмолюєві (1682–1972) минуло 250 років. В ньому затримано ще тоді вживані протяглі частки мелодій, які звались «фітами», що краще було звати «фтитами», маючи в увазі вимову греками, як немов англійське th. Ці фтити, як частки для довшого оспівання, були майже в ті роки вилішені ради скорочень співів і ради скорочення церковних

¹⁶ Іларіон (світське ім'я Огієнко Іван) – український науковець, політичний і церковний діяч. З 1951 р. – голова Української греко-православної церкви в Канаді (Вінніпег).

відправ. У пізніших виданнях тих співів, вже у 18-му столітті, фтит немає. Тому я рахую ці догматики вартнішими через їх повноту й наближення до старших співів.

Вибачайте, дещо з термінології. Церковні співи поділені на 8 зразків. Кожний зразок звався по слов'янському «глас», що в українській мові значить «голос». В Європі називають подібне «мод», а мелодійна основа підпадає старогрецьким побудовам церковних ладів. В Московії тих ладів (з домішкою розумінь народної пісні) тримаються твердо (пригадаймо, що Глінка їздив студіювати ті лади до Німеччини, де й помер). У нас ті лади прибрали свого розуміння й тому з'явилися в каденціях підвищення, напр[иклад] в дорійському ладі від «ре», в каденції маємо до дієз. Те саме торкається і др[угих] ладів, інак часто дістаємо звучання другого тетрахорду по зразку гармонічного мінору.

Посилаю Вам дуже дорогий для мене і єдиний збірник гармонізації Догматиків О. Кошицем. Їх мелодії взяті із новішого Ірмологіону. О. Кошиць без сумніву знав теоретично, а також і з практики, звучання тих мелодій в Києво-Печерській Лаврі й по виконанню їх по всій Україні й тому гармонізував їх для хору на український зразок. По використанню збірки О. Кошиця прошу її мені повернути. Це цінна для мене пам'ятка як такого видання (іншого способу не було), а також і тому, що О. Кошиць був моїм кумом, до того ж я збираю все, що торкалось його життя. [...]

Щиро бажаю Вам в першу чергу багато здоров'я. Дуже було мені приємно бачити вас у Вінніпезі. Багато творчого успіху!

Відданий Вам, Ваш Павло Маценко

28

Монреаль, 8 січня 1973

Дорогий пане Докторе!

Щиро дякую Вам за ноти! Ви зробили мені колосальну прислугу, за яку, я сподіваюся, зможу Вам колись віддячитися якоюсь іншою прислугою. Дуже добре, що знайшли необхідним мені трохи пояснити «секрети» Ваших музичних текстів: тепер знатиму, про що йде мова.¹⁷ [...]

Так, і мені було дуже приємно знову з Вами побачитися у Вінніпезі! Щиро здоровлю Вас зі Святами і – ще багато разів дякую за ноти! Як тільки їх використаю – негайно ж Вам поверну! Берегтиму їх як «зіницю ока», можете про це турбуватися...[...]

Міцно тисну руку!

Щиро Ваш (Юрій Фіала)

29

Вінніпег, 12 січня 1973 р.

Дорогий Пане Маестро!

Дякую за листа. Буду вельми радіти, коли переписані мною мелодії з Ірмолая Вам придадуться. Про названі Вами «секрети» музичних текстів я написав дещо й між іншим, маючи в увазі тільки нашу своєрідність їх. Бо ж Ви студіювали про ті речі в європейському розумінні, а візантиніст Е. Велеш¹⁸ писав тільки про розшуки візантійської музики. Його послідовник Велімірович¹⁹ зібрав наші старі Ірмолаї, які були видані в

¹⁷ Пізніше Ю.Фіала використовує ці матеріали в роботі над «Літургією до 1000-ліття християнства в Україні».

¹⁸ Велеш Егон (1885-1974) – австрійський композитор, музикознавець, визначний дослідник візантійської музики.

¹⁹ Велімірович Ніколай (1881-1956) – архієрей Сербської православної церкви. Вшановується в Російській православної церкви.

Почаївській Лаврі у XVIII ст., як копії перших видань у Львові з 1700-тих років, і назвав те все «русской» церковною музикою – він ще діє в Америці. Він, як серб, більший московський патрійот, ніж Ленін. [...]

Щиро вітаю Вас та бажаю Вам багато здоров'я.

З пошаною до Вас, Ваш Павло Маценко

30

Монреаль, 25 червня 1973 р.

Дорогий пане Докторе!

Дуже Вам вдячний за Вашу пам'ять: приємно було отримати примірник Вашого нового «Конспекту Історії Української Церковної Музики». Біда лише, що часу на ознайомлення з Вашою роботою настільки мало, що мушу чекати аж до серпня: може таки вдасться вирвати пару тижнів на відпустку – тоді й прочитаю.

Ще раз – щиро дякую за Вашу увагу! Міцно тисну руку!

Ваш Юрій Фіала

Oksana Martynenko, Bohdana Kril. "There is a special spark within you, the spark of Ukrainian spirituality" (from the correspondence of Pavlo Matsenko and Yuriy Fiala)

The article provides the history of correspondence between two prominent representatives of the Ukrainian emigration, namely: Pavlo Matsenko and Yuriy Fiala, which lasted from 1947 to 1973. The content of the correspondence is almost entirely related to the person of Yuriy Fiala, starting with the organization of his move to Canada. The texts of the letters allow immersing yourself in the world of the two addressees. In this tandem, Pavlo Matsenko is mainly focused on solving Yuri Fiala's problems. But in an effort to help his younger colleague, he unwittingly provides valuable information that concerns his own life. The texts of the letters arouse interest both in terms of information and their emotional component, which plays the role of a kind of dactyloscopy of characters: the somewhat egocentric and emotional, sometimes exalted tone of Yuri Fiala's speech and the measured benevolence of Pavlo Matsenko and his constant readiness to support.

Key words: *correspondence, Pavlo Matsenko, Yuriy Fiala.*

